

HOMENATGE AL PROFESSOR GABRIEL OLIVER

In memoria

UNIVERSITAT DE BARCELONA

U

B

HOMENATGE AL PROFESSOR GABRIEL OLIVER

IN MEMORIAM

Paranimf de la Universitat de Barcelona

Divendres 17 de novembre de 2006

Facultat de Filologia

Departament de Filologia Romànica

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Gabriel Oliver (1937-2006)

PRESENTACIÓ

Francisco Lafarga

Director del Departament de Filologia Romànica

A l'últim número de la revista de la UB hi ha una pàgina dedicada al Gabriel Oliver. Els organitzadors em van demanar unes línies, en la meua qualitat de director del Departament de Filologia Romànica.

Però jo no les vaig escriure com a director, sinó com a alumne, com a ajudant, com a doctorand, com a substitut, com a secretari. Activitats, totes elles, que vaig desenvolupar en un passat més o menys llunyà, i totes relacionades o vinculades amb el Gabriel Oliver. En efecte, després d'haver-lo tingut com a professor de literatura francesa del XIX, va ser el setembre de 1970 quan el Gabriel, que tot just havia començat a actuar com a director del Departament, em va proposar de ser ajudant; quatre anys més tard, quan preparava les oposicions a càtedra, el vaig substituir en algunes classes. Mentrestant jo havia defensat la meua tesi, que ell va dirigir. Després, quan jo ja vaig tenir plena responsabilitat docent, vam ser companys de Departament, i finalment vaig ser secretari de Facultat durant un parell d'anys, quan ell era degà. Potser per tot això els responsables de la revista, que havien de posar un títol al meu text, van trobar adient el de «L'agraïment a un professor».

Avui em toca una altra vegada parlar en aquest acte de record com a director del Departament, però no parlaré del Gabriel. Altres veus, més autoritzades que la meua, ho faran profusament en el decurs de la jornada. Avui, les meves paraules seran també d'agraïment. D'agraïment a totes les persones que han fet possible que aquest acte se celebrés. En primer lloc, al rector de la Universitat de Barcelona, que ens presideix. A la degana de la Facultat de Filologia, que des del primer moment ha impulsat i ha recolzat la iniciativa: recordo que la primera cosa que em va dir, quan ens vam

trobar a principis de setembre, va ser que havíem de parlar de l'homenatge. També he de fer esment d'una companya i amiga, que avui no farà ús de la paraula, però que ha tingut un paper essencial en l'organització d'aquest acte: la Dra. Isabel de Riquer. I de les persones que han col·laborat en les tasques –podríem dir que materials– de preparació de l'acte, com ara la Josefina Cordero de l'Administració de Filologia i la Carlota Oliveras del Centre Dona i Literatura, que ha maquetat i ha confeccionat el programa de mà. Així com del responsable de la Biblioteca de Lletres de la Universitat de Barcelona per haver acceptat la nostra idea de muntar la vitrina commemorativa.

Òbviament, també he d'expressar l'agraïment personal i del Departament que dirigeixo a les persones que han acceptat de participar activament en aquest acte glossant la personalitat, el tarannà, les obres, les virtuts que adornaven el Gabriel Oliver. Sense elles tampoc no hauria estat possible.

Per acabar voldria fer esment de les adhesions que s'han rebut per a aquest homenatge, tant d'institucions amb les quals el Gabriel Oliver va estar vinculat, com de persones –d'altres universitats– que el van conèixer i, com no podia ser d'altra manera, el van apreciar.

EN RECORD DEL PROFESSOR GABRIEL OLIVER

Montserrat Camps Gaset

Degana de la Facultat de Filologia

Ningú no es pot dir feliç fins que la mort li arriba. Això és el que diu Heròdot al llibre primer de les seves històries, quan Cresos, rei dels medes i posseïdor d'una immensa fortuna, pregunta a Soló quin és l'home més feliç del món. Amb la seguretat que el savi grec li dirà que ell, el rei dels medes, és l'home més afortunat, es queda d'una peça quan Soló li surt amb aquesta màxima. Demana explicacions, i el savi atenès li'n dóna prou exemples. Tots són personatges que han dut una vida plena de dissorts i de guanys i que, quan arriba l'hora suprema, fan els últims comptes amb la sort i la riquesa, acaben bé la vida. D'altres, que tot ho tenen i es pensen que ja no poden aconseguir res més i que ningú al món no és més feliç que ells, es troben abocats a la dissort i a la desventura. Cresos perdé l'imperi i la llibertat a mans de Cir i recordà les explicacions del savi. Creia que les seves riqueses i el seu poder superaven de molt tot el que un home pogués desitjar i acabà presoner d'un rei nouvingut i reduït a la categoria d'esclau i de condemnat.

La fortuna es pesa en balances un cop arriba l'hora final. Mirant enrere, es decideix, comptat i debatut, que una vida ha estat plena i sortosa, i una altra, buida i estèril. Això, de totes totes, s'aplica al nostre homenatjat avui. Ningú no es pot dir feliç fins que la mort arriba i els déus en mostren el destí, diuen els clàssics. Els déus han mostrat, a bastament, el destí d'en Biel, mort a deshora, com tots aquells que volíem que fossin molt de temps entre nosaltres, mort abans de jubilar-se, mort quan estava ple de projectes i d'activitat. Però sortós, afortunat, *ólbios*, com diu Heròdot, ple de fortuna, feliç. Perquè la seva vida ha estat plena de projectes acompanyats, de persones estimades, d'amistats plaents, de fèrtils enginyers. Perquè ha mort deixant estimació, bon humor i esperança.

El pitjor que li pot passar a un degà és haver de lamentar la pèrdua d'un professor de la seva Facultat, i encara més quan és un professor en actiu. M'hauria estimat més no trobar-me en aquest tràngol, el destí tampoc no me l'ha estalviat. Aquest curs, 2006-2007, l'hauríem jubilat, un any abans ens ha deixat sense que puguem retre-li l'homenatge festiu que mereixia i sense que poguéssim amanir-nos amb el seu bon humor i la seva càustica ironia la cerimònia final de curs en què acomiadem els nostres professors quan han acabat la seva carrera activa a la casa. A deshora, sense avisar, ens obliga a fer l'homenatge que voldríem fer-li en vida i que no hem estat a temps d'oferir-li.

Moltes són les coses que hem après d'en Biel. Moltes són les que he après jo en particular, i voldria destacar-ne dues. M'ha ensenyat a fer política, de la que no s'aprèn a les aules ni als cursos. Política de parlar amb la gent, de conèixer les raons d'uns i d'altres, de fer un cafè i entendre'ns, distesament, trobant les persones més enllà dels partits presos o de les ideologies. Ja s'ha dit en aquest homenatge que en Biel cultivava, sobretot, l'oralitat. Per continuar amb el símil clàssic amb què he començat, en Gabriel Oliver era un excel·lent representant d'aquelles generacions de professors que feien dels claustres de l'edifici la millor aula. La vella tradició d'ensenyar passejant, de dialogar, d'afavorir l'intercanvi d'idees, tant literàries o filològiques com polítiques, el convertien en un professor de l'Acadèmia més antiga de totes, la de la paraula i el diàleg, la del coneixement personal. Gairebé no hi havia ningú que ell no conegués pel nom, gairebé no hi havia ningú amb qui ell no hagués parlat una dia o un altre. Aquesta és la qualitat fonamental del professor universitari de debò.

I l'altra cosa que vull destacar és el seu incombustible sentit de l'humor. Per damunt de tot conflicte universitari, en Gabriel Oliver sabia mantenir una dosi saludable de distanciament que salvava, sobretot, les persones. Sempre trobava la frase adient que treia tot el suc a una situació qüestionable, que situava en perspectiva –en la perspectiva de la seva llarguíssima experiència de gestió– qualsevol atzagaiada, ocurrència o invent polític de moda, i de vegades les seves sortides iròniques acabaven sent una premonició encertada de futur. Encara recordo, perquè són massa actuals, alguns comentaris seus quan aparegueren els plànols del pla pluriennal i la reforma de l'edifici històric. La Facultat ha crescut molt des d'aleshores, però ell, en parlar dels espais, tenia raó. Com en tenia en

donar-me uns consells que jo he seguit, i no me'n penedeixo. En Gabriel Oliver era conscient dels canvis imparables de la Universitat i de les dificultats que comportaven. Era conscient, també, que només es poden encarar amb compromís i amb bon humor.

Acabo amb una nota simpàtica que aquests dies recordava amb tendresa. El director del Departament, el Dr. Lafarga, un dia, en entrar al meu despatx, s'oferí amablement a endreçar-me la taula, empresa d'altra banda impossible. Suggeria, simplement, d'apilar-me les muntanyes de papers, perquè fossin menys aclaparadores. I em deia, per convèncer-me: «És el mateix que li deia a en Biel, fa anys, perquè tenia la taula igual que tu». Aleshores, cap dels dos no podíem saber que aviat ens quedàriem sense ell. Ara em complau particularment haver heretat, si no el seu mestratge i el seu coneixement, perquè no he pogut ser deixeb la seva, almenys la imatge de la seva taula.

En Gabriel Oliver ha mort afortunat. Per la gent que tenia a la vora, per la seva família, per les seves filles, per la que continua les seves passes com a professora de filologia. Pels seus deixebles, pels qui van assistir a les seves classes i pels qui vam participar del diàleg amb ell. Per la gestió universitària i la dedicació a la casa. Per tot el que ha fet, el que ens ha ensenyat, el que ha compartit i sobretot, sobretot, per l'afecte i l'esperança que ha generat. Per tot això, sense cap mena de dubte, ha mort afortunat, i la fi de la seva vida demostra, sense ombres, allò que ha estat: un home bo.

L'OMBRA TUTELAR

Àngels Santa

M'és difícil abordar la figura de Gabriel Oliver sense parlar de mi mateixa. El que us diré aquesta tarda és molt personal, és la meua mirada sobre la seva persona, sobre la seva trajectòria, és la seva existència reflectida en la mirada de l'altre, per utilitzar un concepte sartrià. Malgrat el desig d'objectivar el record, sé d'antuvi que la subjectivitat tindrà més força i que us parlaré del meu Gabriel Oliver, del meu mestre, del meu director de tesi, del meu iniciador en el món de *La comèdia humana* i en el món de la universitat. Avui estic on estic per ell, ell va pensar en mi quan els estudis de Filologia Francesa de la delegació de Lleida passaren de la Universitat Autònoma a la Universitat de Barcelona, i, per treballar amb la que havia estat durant la carrera la meua universitat, vaig acceptar malgrat els esculls i les dificultats. No me n'he penedit mai, perquè sempre l'ombra tutelar i protectora d'en Gabriel em va acompanyar i continua acompanyant-me. Stefan Zweig diu al seu llibre sobre Maria Antonieta referint-se als sentiments del comte de Fersen envers la reina: «Tout humain ne continue réellement à vivre après sa mort qu'aussi longtemps qu'il se trouve sur terre quelqu'un pour l'aimer»¹. Penso com aquest autor: ell és viu i continuarà viu mentre l'estimem. Quan nosaltres l'oblidem, estarà mort definitivament. Així li va passar a la Véra del conte de Villiers de l'Isle-Adam. Nosaltres el recordem perquè el necessitem, necessitem la calidesa de la seva veu i de la seva persona: ningú no ho expressa millor que Alexandre Dumas quan Athos es lamenta per la mort del seu fill a *Le*

1. STEFAN ZWEIF, *Marie-Antoinette*, París, Bernard Grasset, 1958, pàg. 488 (Le livre de poche).

vicomte de Bragelonne: «Il commençait à payer son tribut à cette mort anticipée qu'on appelle l'absence des gens aimés»². El record, la manca van junts i ens ajuden a configurar la nostra existència a l'ombra de l'absent. Lamartine expressa molt bé aquesta comunió dels que ja no hi són amb nosaltres, parlant de la seva mare: «Quelqu'un dont on se souvient tant n'est pas absent; ce qui vit si complètement, si puissamment dans nous-mêmes n'est pas mort pour nous»³.

Si volem parlar de la relació d'en Gabriel Oliver amb el segle XIX francès, immediatament un nom ens ve a la ment: Balzac. De vegades, mirant-lo mentre ens explicava a classe les característiques de l'obra d'aquest autor, pensava que Balzac, de jove, se li devia assemblar, que devia ésser una mica «gourmet», un mica «bon vivant», ple de bonhomia, com jo veia aleshores el meu professor. Tenia una predilecció especial per aquests llibres que conformen una mena de trilogia a l'interior de *La comèdia humana*: *El vell Goriot*,⁴ *Il·lusions perdudes*⁵ i *Esplendors i misèries de les cortesanes*, i també per la dolça i dolorosa figura d'Eugénie Grandet.⁶ I aquesta predilecció es reflecteix en les introduccions i els pròlegs publicats i escrits de la seva mà. Cal afegir-hi potser *César Birotteau*,⁷ aquest empresari romàntic i fracassat. Amb ell vaig aprendre a detestar el baró de Nucingen, a compadir-me del vell Goriot, a Eugénie la trobava massa tova i massa tendra, però sobretot Gabriel Oliver fascinava els seus estudiants amb l'evocació de Vautrin, a qui també ha dedicat una

2. ALEXANDRE DUMAS, *Les grands romans d'Alexandre Dumas. III. Les Mousquetaires. Le Vicomte de Bragelonne*. Édition établie par Claude Schopp, París, R. Laffont, 1991, pàg. 807 (Bouquins).

3. ALPHONSE DE LAMARTINE, *Voyage en Orient*. Texte établi, présenté et annoté par Sarga Moussa, París, Honoré Champion, 2000, pàg. 101.

4. HONORÉ DE BALZAC, *El vell Goriot*. Introducció de Gabriel Oliver Coll, Barcelona, Proa, 2001.

5. HONORÉ DE BALZAC, *Les il·lusions perdudes*. Presentació de Gabriel Oliver Coll, Barcelona, Edicions 62, 1996.

6. HONORÉ DE BALZAC, *Eugénie Grandet*. Introducció de Gabriel Oliver Coll, Barcelona, Planeta, 1980. Existeixen varies reedicions el 1981, 1986 i 1995 a l'editorial RBA.

7. HONORÉ DE BALZAC, *César Birotteau*. Introducció de Gabriel Oliver Coll, Barcelona, Planeta, 1982.

«nota»,⁸ aquesta mena d'ésser proteïforme que te la seducció del mal, i tots podíem plorar en sentit metafòric amb les desventures d'Esther. Tanmateix les discussions anaven a la preferència entre l'arribista Eugène de Rastignac o el malaurat personatge, mig androgin, però tan tendre, de Lucien de Rubempré... Balzac descriu una societat, un món dividit entre forts i febles... I el fort sempre guanya. A en Gabriel li agradava posar-los a la balança amb un altre heroi del segle XIX, el Julien Sorel de Stendhal i també a vegades amb en Frédéric Moreau de *L'educació sentimental*, obra que preferia de lluny a *Madame Bovary*..., com preferia *La chartreuse de Parme* a *Le Rouge et le Noir*. Jo em preguntava per a qui anaven les seves preferències. De tots ells parlava amb passió, ens els feia estimar com si fossin éssers vius... Ara penso que els estimava tots, però que segurament en el fons del seu cor la seva tria anava pel pobre Lucien o el coratjós Julien, com també es compadia de Raphaël de *La peau de chagrin*. Per a en Gabriel Oliver, la novel·la havia de contar una història, una història interessant capaç de captivar el lector. En un moment en què la novel·la experimental estava de moda, la seva concepció podia semblar conservadora. Tanmateix crec que és l'única vàlida. En tot cas, ella ha configurat la meua tria estètica, jo també vull que les novel·les em contin una història, com la seva manera de fer recerca, fonamentada en la relació entre història i literatura, va configurar la meua tria en els camins de la mateixa literatura. Les tries d'en Gabriel Oliver no són potser capdavanteres, modernes, però tenen la solidesa de la catedral proustiana. Els podem aplicar el qualificatiu que Romain Rolland aplicava a l'obra de Roger Martin du Gard *Les Thibault*, car són «de la pierre de nos cathédrales».⁹

A en Gabriel Oliver, molt allunyat de la concepció mallarmeana, la pàgina blanca el posava nerviós. Però no era pròdig en manifestacions escrites. Per a ell l'escriptura es justificava en resposta a algun repte, calia defensar Balzac enfront de Stendhal, calia reaccionar davant de certes

8. HONORÉ DE BALZAC, *L'última encarnació de Vautrin*. Amb una Nota sobre Vautrin dins el context de *La Comédie humaine* per Gabriel Oliver Coll, Barcelona, Editorial Nova Terra, 1972.

9. *Lettre de Romain Rolland à Roger Martin du Gard du 20 décembre 1936*, inèdita, fons Romain Rolland.

opinions crítiques, però, en un moment en el qual començava a proliferar l'afany curricular de publicar, ell s'hi mostrava escèptic i gairebé indiferent. Només acceptava agafar la ploma quan tenia alguna cosa a dir. I és que en Gabriel Oliver era sobretot un gran conversador. Brillava en l'art de la conversa, i la seva immensa erudició es manifestava amb els seus estudiants, mai massa nombrosos, o amb els seus amics en ambients càlids i reduïts... Aleshores es mostrava tal com era, amb judicis categòrics i contundents, malgrat el seu tarannà tolerant, però els homes i les dones estem fets de contradiccions: així em va fer detestar Paul Claudel, aquest monstre francès del qual només salvava *L'annonce faite à Marie*. Passat un quant temps, aquesta antipatia que va despertar en mi per l'obra va passar a l'home, en conèixer el que havia estat capaç de fer-li a la seva germana, la inoblidable Camille; però bé, aquesta és una altra història. Només volia dir que la intuïció d'en Gabriel Oliver era sempre precisa i certa. En aquest sentit, una estudiosa de la seva traducció d'*Adolphe*¹⁰ de Benjamin Constant destaca la forta empremta de la seva subjectivitat a l'hora de traduir i la seva tendència romàntica a l'amplificació, al mateix temps que mostra un pregon coneixement de l'autor que va més enllà del text a traduir.¹¹ Això ens dona una traducció intel·lectualitzada, erudita i molt personal. Constant, Chateaubriand,¹² dos noms que cal afegir als seus autors de predilecció... Sense oblidar Maupassant,¹³ en Gabriel estava captivat pels seus contes i descobrí infinites possibilitats de treball sobre aquest autor, que en la seva generositat participava als altres, com la relació entre *Su único hijo* de Clarín i *Une vie* de Maupassant.

Tanmateix el món per a en Gabriel Oliver no era només literatura, encara que tot girés al voltant de Lancelot, de Guenièvre ou d'Iseut, que tant ens van fer somiar quan érem estudiants i que m'han fet gaudir de

10. BENJAMIN CONSTANT, *Adolphe*. Traducción e introducción de Gabriel Oliver, Barcelona, Planeta, 1985.

11. CONCEPCIÓN LUCENA FLORES, «*Adolphe* y la versión española de G. Oliver», *Estudios de Investigación franco-española* 10 (1994), pàgs. 97-110.

12. RENÉ DE CHATEAUBRIAND, *Atala*. Introducció de G. Oliver, Barcelona, Planeta, 1984.

13. GUY DE MAUPASSANT, *Bola de Sebo y otros relatos*. Traducción, notas y prólogo de Gabriel Oliver Coll, Barcelona, Círculo de Lectores, 1996.

les obres d'escriptors contemporanis nostres que evoquen el món del Graal com Julien Gracq, Michel Rio o René Barjavel. O al voltant dels trobadors provençals, objecte per a mi de *rêverie*: sobretot Arnaut Daniel... L'*aur'amara* m'acompanya sempre. Com a homenatge al meu mestre m'hauria agradat tenir una filla anomenada Laura i un fill anomenat Arnau... En Gabriel Oliver també tenia els peus a terra, i la gestió constituï un aspecte fonamental de la seva tasca universitària. Aquesta gestió el va portar a tenir una relació privilegiada amb Lleida, la «ciutat dolça i secreta», com diu el poeta Màrius Torres,¹⁴ la meua ciutat.

Ell va constituir un suport ferm per als estudis universitaris lleidatans. La seva tolerància, el seu tarannà, van acollir «aquella delegació maleïda plena de dissidents i revoltosos professors de lletres» que les forces vives de la ciutat volien tancar. Quantes nits tenia trucades d'aquella alumna seva que des de Ponent li recordava que Lleida esperava el seu ajut...! I sempre la paraula càlida, el to afectuós eren la resposta... Més tard, contribuï a crear la Divisió VI de la Universitat de Barcelona a les Terres de Lleida, anomenada *Estudi General de Lleida*. L'esforç constant i tenaç d'un altre esteta de la literatura, que tenia amb ell molts punts en comú, en Víctor Siurana, va fer realitat el desig de molts de nosaltres... Van ésser moments difícils, però també moments d'innovació, de creació, també moment feliços... Recordo que un fred matí d'hivern vaig acollir en Gabriel Oliver a la Rambla Ferran, davant del Palau de Justícia; venia a testificar com a expert en un procés fet per les forces retrògrades de la petita ciutat conservadora i burgesa a un estudiant, a propòsit d'una revista, *La Higiènica*, que atemptava contra la mítica figura de Santa Teresa de Jesús... El seu somriure, la seva condescendència, el seu afecte... tot era allí. Després, com tantes altres vegades, vam dinar junts. Compartir un àpat amb en Gabriel era una joia, una joia per al cor i per al paladar...

La seva generositat, com a membre de l'equip de govern de la Universitat de Barcelona, va fer possible la Universitat de Lleida. Probablement molts dels seus amics li van retreure la seva disponibilitat i la seva actitud. Però ell estava al costat del més feble, i la descentralització de la universitat catalana no li semblava un repte. Eren altres temps.

14. MÀRIUS TORRES, «Molt lluny d'aquí», en *Poesies*, Barcelona, Ariel, 1981, 6a edició, pàg. 90 (Clàssics catalans Ariel, 3).

Jo vinc avui, fent meus els mots de Màrius Torres, d'aquesta «ciutat llunyana»,¹⁵ «on el sol és feliç, el vent és un poeta, / i la boira és fidel com el meu esperit»,¹⁶ per dir-te, una vegada més: Gràcies, Gabriel!

15. «La ciutat llunyana», *Ibidem*, pàg. 89.

16. «Molt lluny d'aquí», *Ibidem*, pàg. 90.

ADHESIONS

Institucionals

Bureau international de la Société Rencesvals
Departamento de Filología Anglogermánica y Francesa de la U. de Oviedo
Departamento de Filología Románica de la U. Complutense de Madrid
Departamento de Filología Románica de la U. de Granada
Departamento de Filología Románica de la U. de La Laguna
Societat d'Estudis Literaris

Professorat d'universitats espanyoles

Dolores Albiac (U. de Zaragoza)
Mercè Boixareu (U. Nacional de Educación a Distancia)
Mercedes Brea (U. de Santiago de Compostela)
Julia Butinyà (U. Nacional de Educación a Distancia)
Juan Manuel Cacho Bleuca (U. de Zaragoza)
Fernando Carmona (U. de Murcia)
Juana Castaño (U. de Murcia)
Pedro M. Cátedra (U. de Salamanca)
Mª Ángeles Ciprés (U. de Castilla-La Mancha)
José M^a. Fernández Cardo (U. de Oviedo)
Francisco Flores Arroyuelo (U. de Murcia)
Joaquín González Cuenca (U. de Castilla-La Mancha)

Ana González Salvador (U. de Extremadura)
Josep A. Grimalt (U. de les Illes Balears)
Albert Hauf (U. de València)
Amparo Hurtado (U. Pompeu Fabra)
Mª Jesús Lacarra (U. de Zaragoza)
Josefa López Alcáraz (U. de Murcia)
José-Carlos Mainer (U. de Zaragoza)
Antonia Martínez Pérez (U. de Murcia)
Juan Paredes (U. de Girona)
Berta Pico (U. de La Laguna)
Hélène Rufat (U. Pompeu Fabra)

Professorat d'universitats europees

Alan Deyermond (Queen Mary College London)
Francis Dubost (U. de Montpellier)
Gérard Gouiran (U. de Montpellier)
Giulia Lanciani (U. de Roma)
Ulrich Mölk (U. de Göttingen)
Giuseppe Tavani (U. de Roma)
Madeleine Tyssens (U. de Lieja)

ÍNDIX

Francisco Lafarga, <i>Presentació</i>	7
Montserrat Camps Gaset, <i>En record del professor Gabriel Oliver</i>	9
Joan Tugores, <i>Saviesa i bonhomia</i>	13
Ángela Abós Ballarín, <i>Nuestro recuerdo</i>	17

M. Dolors Albert, <i>In memoriam Gabriel Oliver i Coll</i>	21
Carlos Alvar, <i>Mi amigo mayor</i>	25
Jean Azéma, <i>El horizonte francés</i>	29
Lluís Izquierdo, <i>A l'amic Biel Oliver</i>	35
Joaquim Marco, <i>Units per la literatura</i>	37
Caridad Martínez, <i>Provincianos en Barcelona</i>	41
Ana M. Mussons Freixas, <i>Un planh gens escolar</i>	47
Carlos Pujol, <i>Gabriel</i>	53
Pere J. Quetglas, <i>Dues institucions i un amic</i>	57
Martí de Riquer, <i>Gabriel Oliver, un «home de bé i com cal»</i>	63
Àngels Santa, <i>L'ombra tutelar</i>	67
Adhesions	73